Európsky parlament
2019-2024

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

2023/2066(INI)

28.9.2023

STANOVISKO

Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť

pre Výbor pre zamestnanosť a sociálne veci

k znižovaniu nerovností a podpore sociálneho začlenenia detí a ich rodín v čase krízy
(2023/2066(INI))

Spravodajkyňa výboru požiadaného o stanovisko: Ewa Kopacz

PA_NonLeg

NÁVRHY

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť vyzýva Výbor pre zamestnanosť a sociálne veci, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto návrhy:

1. konštatuje, že krízy nie sú rodovo neutrálne, že sociálne a rodové nerovnosti v EÚ sa prehĺbili v dôsledku niekoľkých pretrvávajúcich kríz, ako napríklad vplyvom pandémie COVID-19, útočnej vojny proti Ukrajine, katastrof súvisiacich so zmenou klímy a súčasným nárastom životných nákladov a že tieto rozdiely negatívne ovplyvnili deti a ich rodiny, pokiaľ ide o životné podmienky, príjem a prístup k zamestnaniu, zdravotnej starostlivosti, vzdelávaniu a zručnostiam, bývaniu, základným tovarom a službám, starostlivosti a sociálnym službám, teda pokiaľ ide o ich celkový blahobyt;

2. zastáva názor, že tzv. úsporné opatrenia vrátane výrazného obmedzenia sociálnej podpory pre deti a rodiny, nárastu nezamestnanosti, masívnemu rozšíreniu neistých pracovných miest a zvýšenia daňového zaťaženia, ako aj rozpočtové škrty v reakcii na finančnú krízu v rokoch 2008 – 2013 prehĺbili nerovnosti a zohrali úlohu pri zhoršujúcich sa životných podmienkach detí;

3. zdôrazňuje, že súčasná kríza životných nákladov akútne ohrozila živobytie, zdravie a blaho žien, keďže im a ich rodinám hrozí, že nebudú mať prístup k bývaniu, obmedzuje ich kúpnu silu a schopnosť zabezpečiť si potraviny a zhoršuje situáciu energetickej chudoby, sociálneho vylúčenia a nerovnosti; zdôrazňuje, že ženy a deti, ktoré čelia prierezovej diskriminácii, čelia aj ďalším prekážkam v prístupe k základným sociálnym službám; zdôrazňuje, že osobitnú pozornosť treba venovať riešeniu dôsledkov predsudkov a pretrvávajúcich stereotypov, pokiaľ ide o prístup k týmto službám a riešenie dôsledkov chudoby rodičov, ktorá vedie k chudobe detí; zdôrazňuje, že investovanie do opatrení na podporu žien zlepšuje aj životné podmienky ich detí; v tejto súvislosti poznamenáva, že osamelí rodičia sú viac vystavení riziku chudoby spôsobenej krízami a častejšie prenášajú chudobu z generácie na generáciu, pričom 85 % rodín s jedným rodičom tvoria ženy; vyzýva členské štáty, aby podporili opatrenia na monitorovanie cien energie, dopravy a iných základných tovarov s cieľom znížiť vplyv zvyšovania životných nákladov, najmä na ženy, deti a ich rodiny;

4. pripomína, že pandémia ochorenia COVID-19 predstavovala výzvu pre deti, najmä deti v zraniteľnej situácii, keďže narušila ich každodennú rutinu a spoločenské kontakty a prehĺbila existujúce rodové nerovnosti, najmä pokiaľ ide o nárast neplatenej opatrovateľskej práce a nerovnováhu medzi pracovným a súkromným životom, a viedla k dvojitému zaťaženiu mnohých žien, ktoré mali často dlhšie pracovné zmeny a ďalšiu neformálnu starostlivosť doma[1]; poukazuje na to, že v čase krízy sú ženy, najmä ženy na trhu práce, neúmerne zasiahnuté sociálno-ekonomickou situáciou, ako to bolo počas krízy spôsobenej ochorením COVID-19, keď 42 % žien vo veku 15 – 24 rokov, 34 % žien vo veku 25 – 39 rokov a 27 – 29 % žien vo veku 40 – 54 rokov a nad 55 rokov nemohlo vykonávať platenú odbornú činnosť tak, ako si želali[2]; konštatuje, že

[1] Uznesenie Európskeho parlamentu z 5. júla 2022 s názvom Smerom k spoločným opatreniam v oblasti starostlivosti (Ú. v. EÚ C 47, 7.2.2023, s. 30).
[2] Európsky parlament, oddelenie monitorovania verejnej mienky, rýchly prieskum Eurobarometra 2022 – Ženy

neúmerný podiel záťaže znášali ženy pracujúce na diaľku, ktorých životy boli sťažené potrebou skĺbiť prácu, starostlivosť o deti a domáce práce; zastáva názor, že dôsledky krízy spôsobenej ochorením COVID-19 mali vplyv na mieru nezamestnanosti v členských štátoch, najmä žien; zastáva preto názor, že je nevyhnutné zaoberať sa rozmerom chudoby žien pri jej riešení a hľadaním riešení; zdôrazňuje, že krízy, ako je pandémia COVID-19, prehĺbili existujúce nerovnosti vrátane služieb súvisiacich so sexuálnym a reprodukčným zdravím a právami (SRZP) alebo viedli ku kritickej situácii v prístupe k SRZP;

5. zdôrazňuje, že zmena klímy neúmerne ovplyvňuje ženy, ktoré majú obmedzenejšie možnosti reagovať na katastrofy v dôsledku klímy, prírodných a environmentálnych faktorov v dôsledku ich nerovnakého prístupu k zdrojom, vzdelávaniu, pracovným príležitostiam, ako aj prevládajúcich sociálnych a kultúrnych noriem a rôznej prierezovej diskriminácii, ktorej čelia[3]; poukazuje na to, že klimatická kríza a jej dôsledky prehlbujú a v budúcnosti budú ďalej prehlbovať tieto nerovnosti;

6. poznamenáva, že úsilie o dosiahnutie skutočne rovnej spoločnosti vrátane politických opatrení v oblasti rodovej rovnosti sú často zanedbávané v čase krízy; vyzýva členské štáty, aby uprednostňovali politiky a investície, ktoré bojujú proti negatívnym účinkom takýchto kríz na deti, ženy a ich rodiny vrátane tých, ktoré zabezpečujú prístup ku kvalitnej starostlivosti, vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti alebo bývaniu a chránia obete rodovo motivovaného násilia; zdôrazňuje význam systematického rodového hľadiska pri analýze týchto problémov a ich rôznych účinkov a pre hľadanie holistických a spravodlivých riešení; berie na vedomie sociálno-ekonomické účinky pandémie COVID-19 a následný nárast všetkých foriem násilia páchaného na ženách, ku ktorému došlo podľa rôznych správ z viacerých členských štátov v čase obmedzenia pohybu v dôsledku pandémie COVID-19 a po ňom, pričom tieto správy odhalili znepokojujúci nárast domáceho a rodovo motivovaného násilia vrátane fyzického, psychického a kybernetického násilia; poukazuje na to, že to má vplyv aj na deti a ohrozuje ich to; poukazuje na riziko, že sa niektoré zraniteľné kategórie, ako sú žiadateľky o azyl a komunita LGBTQIA+, stanú obeťami násilia; zdôrazňuje, že treba zvýšiť všetky verejné aj súkromné zdroje s cieľom riešiť situácie, ktoré predstavujú riziko pre deti, mladých ľudí, starších ľudí a osoby so zdravotným postihnutím, ako aj podporu skupín ohrozených chudobou; vyzýva na posilnenie Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) s cieľom prioritne sa sústrediť na boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu; zdôrazňuje, že treba zvýšiť financovanie opatrení zameraných na predchádzanie rodovo motivovanému násiliu a boj proti nemu v rámci osobitnej zložky programu DAPHNE Občania, rovnosť, práva a hodnoty;

7. poznamenáva, že na zníženie týchto nerovností a podporu sociálneho začlenenia je nevyhnutné odstrániť všetky formy diskriminácie, zabezpečiť dlhodobé politiky a služby, ktoré podporujú prístup k dôstojným pracovným miestam a spravodlivým mzdám, odstraňujú rozdiely v odmeňovaní a dôchodkoch, chránia pred viacerými príčinami chudoby a sociálneho vylúčenia, podporujú rovnaké príležitosti pre rodičov pri návrate do práce a rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom vrátane rovnakého prístupu pre všetkých k finančne dostupným a kvalitným zariadeniam

počas pandémie COVID-19, marec 2022.

[3] Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2022 o prioritách EÚ pre 66. zasadnutie Komisie OSN pre postavenie žien (Ú. v. EÚ C 342, 6.9.2022, s. 276).

starostlivosti o deti a zariadeniam dlhodobej starostlivosti, ako aj rovnomerné rozdelenie povinností v oblasti starostlivosti, domácnosti a starostlivosti o deti medzi rodičmi v rámci rodiny; poukazuje na to, že vzdelávanie v ranom detstve v rámci kvalitnej a profesionálnej starostlivosti o deti nielenže umožňuje rodičom pracovať, ale je tiež prospešné pre sociálny a psychologický vývoj dieťaťa; vyzýva členské štáty, aby sa usilovali o dosiahnutie všeobecne dostupnej zdravotnej starostlivosti pre všetkých, ako ju vymedzuje WHO, ako aj o zabezpečenie predpôrodnej a popôrodnej starostlivosti pre všetky matky;

8. pripomína význam rovnakého rozdelenia opatrovateľských povinností v domácnosti, keďže to umožňuje ženám s opatrovateľskými povinnosťami lepšie zastúpenie na trhu práce a lepšie životné podmienky a sociálne začlenenie; konštatuje, že rodové stereotypy a normy týkajúce sa rozdelenia opatrovateľských povinností nielenže odrádzajú mužov od plnej účasti na rodičovstve a od starostlivosti v širšom zmysle, ale sú škodlivé aj pre ženy a ich blaho a nevýhodné pre ich kariérny rast[4]; konštatuje, že osoby s opatrovateľskými povinnosťami by mali tiež mať právo požiadať o pružný pracovný čas, ako je skrátenie pracovného času, pružný pracovný čas a práca na diaľku; zdôrazňuje, že opatrenia na dosiahnutie správnej rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom sú dôležité na zabezpečenie rovnomerného rozdelenia povinností v oblasti starostlivosti medzi ženy a mužov a pri riešení rozdielov v príjmoch a zamestnanosti; konštatuje, že dosiahnutie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom závisí od dostupnosti a prístupnosti kvalitných služieb starostlivosti;

9. pripomína, že v roku 2021 v EÚ27 uviedlo 27,9 % neaktívnych žien vo veku 25 – 49 rokov, že starostlivosť o deti alebo dospelých, ktorí potrebujú starostlivosť, bola ich hlavným dôvodom, prečo si nehľadali zamestnanie[5]; poukazuje na to, že nárast zamestnanosti žien prispeje aj k riešeniu problémov vyplývajúcich zo starnutia populácie EÚ a k zabezpečeniu hospodárskej stability členských štátov; pripomína, že rodová nerovnováha v oblasti starostlivosti a zamestnania môže viesť k rodovým rozdielom v dôchodkoch a veľkým rozdielom v miere chudoby vo vyššom veku; konštatuje, že rodiny s deťmi sú viac ovplyvnené nedostatočným prístupom na trh práce a nerovnosťou v príjmoch; konštatuje že zatiaľ čo percentuálny rozdiel v miere zamestnanosti mužov a žien bez detí je 1 %, u tých, ktorí majú dieťa mladšie ako šesť rokov je to 21 % a u tých, ktorí majú tri deti, je to až 37 %[6]; zastáva názor, že rodiny s jedným rodičom, najmä rodiny, na čele ktorých stoja osamelé matky, sú viac ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (42,1 % v porovnaní s 29,6 % v rodinách s dvoma dospelými a tromi alebo viacerými deťmi), čo súvisí s feminizáciou chudoby, nadmerným zastúpením žien v neistej práci a v práci na čiastočný úväzok, neprimerane dlhým časom, ktorý ženy trávia v zle platenej práci, prerušovaním kariéry žien kvôli starostlivosti o deti alebo iných členov rodiny a rozdielmi v odmeňovaní mužov a žien[7];

[4] Európska komisia, Women's situation in the labour market (Situácia žien na trhu práce), stránka navštívená 2. októbra 2023.
[5] Eurostat, databáza LFSA_IGAR, Inactive population not seeking employment by sex, age and main reason – Care of adults with disabilities or children and other family or personal reasons – from 15 to 64 years old (Neaktívne obyvateľstvo, ktoré si nehľadá zamestnanie podľa pohlavia, veku a hlavného dôvodu – starostlivosť o dospelých so zdravotným postihnutím alebo deti a iné rodinné alebo osobné dôvody – od 15 do 64 rokov), naposledy aktualizované 14. september 2023.
[6] Eurofound (2021), Living and working in Europe 2021 (Život a práca v Európe 2021), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 9. máj 2022, s. 73.
[7] Eurostat, 1 in 4 children in the EU at risk of poverty or social exclusion (1 zo 4 detí v EÚ ohrozené chudobou

zdôrazňuje význam návrhu na ďalšie opatrenia na ochranu pred diskrimináciou a prepúšťaním rodičov a opatrovateľov, ako sa uvádza v právnych predpisoch v oblasti za rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom v rámci Európskeho piliera sociálnych práv; podporuje rodovo vyvážené využívanie dovoleniek z rodinných dôvodov a pružných foriem organizácie práce;

10. vyzýva členské štáty, aby zaviedli komplexný súbor pravidiel, ktoré odmietnu pretrvávajúcu prax pýtať sa žien pri pracovných pohovoroch na možnosť, že otehotnejú, alebo na to, či sú tehotné v čase uchádzania sa o prácu; zdôrazňuje, že ide o formu obťažovania na pracovisku a odmieta tlak, ktorý vyvíja na pracujúce matky;

11. zdôrazňuje významný prínos žien v oblasti zamestnanosti, kultúry, vzdelávania, vedy a výskumu; uznáva výrazné zhoršenie životných podmienok žien zamestnaných v oblasti umenia a kultúry a v mikropodnikoch a malých poľnohospodárskych a vidieckych podnikoch, ktoré je dôsledkom nedostatku investícií a podpory hospodárskych a kultúrnych činností;

12. zastáva názor, že ženy sú viac ohrozené chudobou ako muži a že riešenie chudoby žien je dôležité nielen samo osebe, ale aj preto, že má zásadný význam z hľadiska úsilia o zníženie chudoby detí; pripomína že menštruačná chudoba, ktorá súvisí s obmedzeným prístupom k sanitárnym výrobkom, sa týka približne jednej z desiatich žien v Európe; zdôrazňuje, že pocit hanby, neliečené menštruačné bolesti a diskriminačné tradície vedú k predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a nižšej miere dochádzky dievčat do školy a žien do práce; zdôrazňuje, že pochopenie prepojení medzi menštruačnou hygienou a chorobnosťou, úmrtnosťou a neplodnosťou matiek, sexuálne prenosnými chorobami/HIV a rakovinou krčka maternice je kľúčom k odstráneniu nerovností v oblasti zdravia a môže byť nápomocné pri včasnom odhaľovaní a zachrániť životy; konštatuje, že v roku 2021 bolo 24,4 % detí (mladších ako 18 rokov) v EÚ (19,8 milióna) ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením; konštatuje, že v niektorých krajinách toto číslo presahuje 30 %; zastáva názor, že pre deti, ktoré vyrastajú v chudobe, je ťažšie dosiahnuť úspech vo vzdelávaní, mať dobré zdravie a naplno využiť svoj potenciál neskôr v živote; konštatuje, že sociálne investície do individuálnych schopností detí počas ich prvých rokov sú obzvlášť prospešné pre deti zo znevýhodneného prostredia; zastáva názor, že podľa Dohovoru OSN o právach dieťaťa, ktorý podpísali všetky členské štáty EÚ, musia mať všetky deti právo na vzdelanie, služby zdravotnej starostlivosti, bývanie a ochranu, odpočinok, voľný čas a vyváženú stravu, ako aj právo zúčastňovať sa na rozhodnutiach, ktoré sa ich týkajú, a právo na starostlivosť v rodinnom prostredí;

13. víta stratégiu EÚ v oblasti starostlivosti a revíziu barcelonských cieľov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve ako kľúčové hnacie sily účasti žien na trhu práce; poukazuje na význam takéhoto kvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve z hľadiska boja proti nerovnosti a sociálnemu znevýhodneniu detí a ich rodín[8]; požaduje súbor politík, programov a odporúčaní, ako aj investícií na európskej úrovni s cieľom uznať starostlivosť za právo a chrbtovú kosť našej spoločnosti; zdôrazňuje, že

---

alebo sociálnym vylúčením), 28. október 2021.

[8] V roku 2021 v EÚ27 uviedlo 27,9 % neaktívnych žien vo veku 25 – 49 rokov, že starostlivosť o deti alebo dospelých, ktorí potrebujú starostlivosť, bola ich hlavným dôvodom, prečo si nehľadali zamestnanie (Eurostat, výberové zisťovanie pracovných síl, 2021).

treba zaujať integrovaný, komplexný a celoživotný prístup k starostlivosti, podporovať príťažlivosť práce v odvetví starostlivosti rovnako pre ženy a mužov, ako aj bojovať proti diskriminácii a rodovým nerovnostiam v tomto odvetví; zdôrazňuje však, že súčasná kvalita a objem dlhodobej starostlivosti a starostlivosti o deti nie je dostatočný, najmä pokiaľ ide o deti v ranom veku;

14. pripomína význam barcelonských cieľov do roku 2030, medzi ktoré patria ciele, aby sa aspoň 50 % detí mladších ako tri roky a aspoň 96 % detí vo veku od troch rokov do veku začiatku povinnej základnej školskej dochádzky zúčastňovalo na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve; zdôrazňuje kľúčovú úlohu žien v dôležitých oblastiach verejného sektora, akými sú sociálna oblasť, starostlivosť, vzdelávanie a zdravotníctvo, ktoré držia naše hospodárstvo a spoločnosť pohromade, no v čase krízy sú často medzi prvými, ktoré čelia škrtom; zastáva názor, že vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve majú rozhodujúci vplyv na kognitívny rozvoj detí, keďže v prvých piatich rokoch života sa rozvíjajú ich základné schopnosti a že prístup ku kvalitnému vzdelávaniu vytvára základy pre neskorší úspech v živote, pokiaľ ide o vzdelanie, blahobyt, zamestnateľnosť a sociálnu integráciu, a má významný vplyv na sebavedomie; zastáva názor, že jasle a zariadenia predškolského vzdelávania môžu zohrávať významnú úlohu v kompenzácii sociálno-ekonomického postavenia detí ohrozených chudobou a predstavujú faktor, ktorý uľahčuje návrat rodičov, a najmä matiek na pracovný trh; zastáva názor, že inkluzívne vzdelávanie sa zameriava na všetkých žiakov tým, že posilňuje učenie a kultúrne a spoločenské hodnoty; poznamenáva, že rozdiely vo vzdelávaní detí z rôznych sociálno-ekonomických vrstiev sa zväčšili; odporúča, aby členské štáty zaručili všetkým deťom všeobecný prístup k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, či už formálnemu alebo neformálnemu, verejnému alebo súkromnému, pre všetky vekové kategórie, s cieľom podporovať ich emocionálny, sociálny, kognitívny a fyzický rozvoj, chrániť ich blaho a zabezpečiť, aby všetky deti mohli využívať inkluzívne kvalitné vzdelávanie, a tým maximalizovali vplyv vzdelávacích systémov, pokiaľ ide o presadzovanie rovnakých príležitostí a prelomenie bludného kruhu vylúčenia;

15. odporúča, aby členské štáty poskytli potrebnú podporu na zabezpečenie práva na kultúru, šport a voľný čas, prístupu k otvorenému priestoru a zdravému prostrediu pre všetky deti, pričom sa zamerajú na zabezpečenie rovnakého prístupu a kvality pre deti v chudobe, deti v odľahlých oblastiach, deti so zdravotným postihnutím, deti patriace k národnostným alebo etnickým, náboženským, jazykovým a migrujúcim menšinám, deti pohybujúce sa v rámci EÚ bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť a deti, na ktoré sa zabudlo; pripomína právo na voľný čas a účasť na hrách a rekreačných činnostiach, ako je stanovené v Dohovore Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa;

16. zdôrazňuje, že riešenie rozdielov v odmeňovaní a dôchodkoch žien a mužov má pozitívny vplyv na znižovanie chudoby a na sociálne začlenenie a je nevyhnutné na dosiahnutie rodovej rovnosti; zdôrazňuje, že veľmi dôležité sú široko dostupné kvalitné služby starostlivosti o deti, sociálnej starostlivosti, ako aj služby v domácnosti, pretože ich absencia alebo obmedzená dostupnosť vedie k tomu, že ženy znižujú alebo upúšťajú od svojej účasti na trhu práce, aby plnili úlohy neplatenej opatrovateľskej starostlivosti; požaduje ambiciózne vykonávanie smernice o transparentnosti odmeňovania[9] a

[9] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/970 z 10. mája 2023, ktorou sa posilňuje uplatňovanie

konkrétne opatrenia na boj proti neistým pracovným miestam, chudobe pracujúcich, horizontálnej a vertikálnej segregácii pracovného trhu a podhodnoteniu práce, ktorú vykonávajú väčšinou ženy a ktorá by sa mala prehodnotiť a spravodlivo odmeniť;

17. berie na vedomie dôležitú úlohu rodín v krízových situáciách; poukazuje na význam primeranej starostlivosti o deti, sociálnej starostlivosti a služieb v domácnosti pre osamelých rodičov, najmä ženy, keďže kríza ochorenia COVID-19 neúmerne zasiahla osamelé matky, ktoré sú zraniteľné voči potrebám starostlivosti o svojich príbuzných, a preto sú v menšej miere k dispozícii pre výkon povolania[10]; vyzýva Komisiu a členské štáty na ambiciózne a posilnené vykonávanie záruky pre deti s cieľom zabezpečiť, aby všetky deti v EÚ vrátane tých v odľahlých oblastiach mali prístup k zdravým potravinám, primeranému bývaniu, zdravotnej starostlivosti, vzdelávaniu, starostlivosti a voľnočasovým aktivitám; pripomína, že je dôležité začleniť práva detí do všetkých vnútorných a vonkajších politík, opatrení a programov EÚ (legislatívnych aj nelegislatívnych), ktoré môžu mať priamy alebo nepriamy vplyv na deti, a zabezpečiť tak konzistentnosť a súdržnosť; zdôrazňuje význam vykonávania odporúčania v rámci záruky pre deti[11];

18. zdôrazňuje, že v Európe je jedno z piatich detí obeťou určitej formy sexuálneho násilia, že k väčšine prípadov zneužívania dochádza v pomyselnom rámci dôvery a že deti predstavujú približne štvrtinu obetí obchodovania s ľuďmi, z ktorých väčšinu tvoria dievčatá a ktoré sa z veľkej časti stávajú obeťami sexuálneho vykorisťovania[12]; konštatuje, že mladé žiadateľky o azyl čelia rodovo motivovanému násiliu; odsudzuje všetky formy násilia, zneužívania, vykorisťovania a zanedbávania detí; naliehavo vyzýva členské štáty, aby vytvorili a uplatňovali integrované systémy prevencie a ochrany detí s cieľom odstrániť násilie, zneužívanie, vykorisťovanie a zanedbávanie, pričom by zapojili školy a zdravotnícke systémy vrátane verejných služieb, aby vytvorili podmienky na rýchlu reakciu, poskytli ochranné prostredie a pomohli posilniť postavenie detí; zdôrazňuje, že každé dieťa má právo byť chránené pred zneužívaním, násilím a zanedbávaním.

19. poukazuje na význam vzdelávania pre dievčatá a ženy a posilnenia ich postavenia ako faktora pri znižovaní rodových nerovností a sociálneho vylúčenia; v tejto súvislosti zdôrazňuje význam školských programov, ktoré sa kriticky zaoberajú stereotypmi a ich negatívnymi účinkami na dievčatá a ženy, ale aj na chlapcov a mužov, s cieľom prelomiť tieto stereotypy; odporúča, aby členské štáty zabezpečili, aby všetky deti mali prístup k inkluzívnemu, kvalitnému vzdelávaniu v každom veku, či už formálnemu alebo neformálnemu; zdôrazňuje, že komplexná sexuálna výchova pre všetky deti je základným opatrením pri odstraňovaní nerovností a v snahe o vytvorenie spoločnosti bez násilia, pretože spochybňuje škodlivé rodové stereotypy a podporuje rozmanitosť, telesnú autonómiu a telesnú a duševnú integritu;

---

zásady rovnakej odmeny pre mužov a ženy za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty prostredníctvom transparentnosti odmeňovania a mechanizmov presadzovania (Ú. v. EÚ L 132, 17.5.2023, s. 21).

[10] Eurofound, Economic and social inequalities in Europe in the aftermath of the Covid-19 pandemic (Hospodárske a spoločenské nerovnosti v Európe po pandémii ochorenia COVID-19), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 24. januára 2023.

[11] Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti (Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021, s. 14).

[12] Oznámenie Komisie z 24. marca 2021 s názvom Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa (COM(2021)0142).

20. uznáva zásadnú úlohu škôl ako poskytovateľov každodenného výživného jedla (v mnohých prípadoch jediného jedla) a propagátorov vzdelávania v oblasti výživy, ktoré presahuje ich rámec; vyzýva členské štáty, aby zabezpečili aspoň jedno kvalitné bezplatné jedlo na všetkých stupňoch povinného vzdelávania;

21. považuje za nevyhnutné, aby členské štáty vypracovali politiky, ktoré by riešili prevalenciu detskej práce v EÚ; v tomto zmysle zdôrazňuje odporúčania Medzinárodnej organizácie práce, ktoré zdôrazňujú potrebu rozšíriť sociálnu ochranu detí a ich rodín s cieľom zmierniť chudobu a neistotu, ktoré udržiavajú detskú prácu, vrátane, a to: zabezpečenia registrácie narodenia každého dieťaťa, aby deti mali právnu identitu a mohli využívať svoje práva od narodenia; podpory dôstojnej práce, ktorá poskytuje spravodlivú mzdu, s osobitným dôrazom na pracovníkov v neformálnom hospodárstve; podpory primeraného spôsobu života na vidieku, a to aj podporou diverzifikácie hospodárstva, investíciami do infraštruktúry a služieb a rozšírením ochrany a plánovania plodín, najmä v rodinnom poľnohospodárstve, ktoré čiastočne stále závisí od celej domácnosti, aby sa postarala o poľnohospodárske procesy; zabezpečenia existencie právnych predpisov, ktoré chránia deti a sú podporované štátnymi nástrojmi potrebnými na ich uplatňovanie a riešenia rodových otázok a diskriminácie, ktoré zvyšujú riziko detskej práce, najmä v prípade dievčat, v súvislosti s neplatenou prácou v domácnosti;

22. konštatuje, že deti z rôzneho prostredia, ako sú migranti, utečenci, žiadatelia o azyl a deti bez dokladov a deti bez sprievodu patria medzi najviac postihnuté chudobou; konštatuje, že chudobou sú ohrozené aj deti žijúce v rodinách s jedným rodičom, vo veľkých znevýhodnených rodinách, deti so zdravotným postihnutím a deti patriace k etnickým menšinám[13]; zdôrazňuje, že v prístupe k zdraviu a vzdelaniu existujú rozdiely medzi najchudobnejšími a najzraniteľnejšími deťmi; zdôrazňuje, že rómske deti a približne 11 miliónov detí so zdravotným postihnutím patria medzi najviac znevýhodnené, pokiaľ ide o prístup ku kvalitnému vzdelávaniu; konštatuje, že zatiaľ čo rómske deti v Európe častejšie ukončujú školskú dochádzku na prvom alebo druhom stupni bez toho, aby nadobudli základné zručnosti, deti so zdravotným postihnutím zostávajú úplne vylúčené zo školy a z kvalitného vzdelávania[14]; zdôrazňuje, že podľa globálneho indexu zdravia žien nebolo za posledných 12 mesiacov v EÚ približne 44 % žien vyšetrených na žiadnu zo štyroch kritických chorôb žien; konštatuje, že rodová nerovnosť bráni ženám a dievčatám v prístupe k zdravotným informáciám a kritickým službám; zdôrazňuje význam znižovania rozdielov v zdravotnej starostlivosti pre ženy; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vo vnútroštátnych stratégiách pre Rómov uprednostnili práva detí a zabezpečili, aby rómske deti mali rovnaký prístup k základným službám s osobitným dôrazom na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, základné a stredoškolské vzdelávanie, zdravotnú starostlivosť, výživu a dôstojné bývanie; konštatuje, že v prípade dievčat, ktoré čelia viacerým formám diskriminácie, sú prekážky brániace prístupu k ich právam a prekonávaniu chudoby ešte zložitejšie; konštatuje, že preto je pravdepodobné, že budú v plánoch na riešenie potrieb zraniteľných skupín prehliadané; zdôrazňuje význam investícií do verejného a

[13] Save the Children, Over 200,000 more children are at risk of poverty in the European Union: Save the Children report (Chudoba v Európskej únii ohrozuje o vyše 200 000 detí viac: správa organizácie Save the Children), 7. marca 2023.
[14] Regionálna kancelária UNICEF pre Európu a Strednú Áziu, Situation of Children in Europe and Central Asia (Situácia detí v Európe a Strednej Ázii), január 2023.

bezplatného vzdelávania, ktoré zabezpečia cielené vyučovacie metódy a individuálny prístup k deťom, ktoré patria k zraniteľnejším sociálnym skupinám, ako sú rodiny a spoločenstvá vystavené vylúčeniu; zdôrazňuje, že tento prístup by mal zahŕňať spoluprácu medzi učiteľmi, sociálnymi a pedagogickými odborníkmi, rodinami a spoločenstvami; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby začlenili práva detí do európskej stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia na roky 2020 – 2030 a podporovali rodiny investovaním do posilnenia postavenia detí a ich rodín a ich práva na nezávislý život;

23. pripomína, že deväť miliónov dospievajúcich v Európe (vo veku 10 až 19 rokov) trpí duševnými poruchami, pričom úzkosť a depresia predstavujú viac ako polovicu všetkých prípadov; zdôrazňuje, že psychická úzkosť je v dôsledku diskriminácie a marginalizácie výraznejšia u žien a príslušníkov komunity LGBTQIA+ osôb[15]; okrem toho zdôrazňuje, že medzi deťmi bez sprievodu a mladistvými migrantmi je vysoký výskyt porúch duševného zdravia, keďže okolnosti, ktorým tieto deti čelia, majú významný vplyv na duševné zdravie; konštatuje, že obmedzenia súvisiace s ochorením COVID-19 výrazne obmedzili sociálne príležitosti a interakcie detí, čo spôsobilo rozsiahle narušenie a nárast príznakov depresie, najmä u dospievajúcich dievčat[16]; konštatuje, že školy uľahčujú prístup k duševnému zdraviu a psychosociálnej podpore; pripomína, že Unicef vyzdvihol osvedčené stratégie, ako sú vykonávanie programov na budovanie povedomia a posilnenie zručností dospievajúcich v oblasti zvládania emócií, integrácia konzultačných služieb v oblasti duševného zdravia do vzdelávania, odborná príprava učiteľov a zamestnancov v oblasti posilňovania dobrých podmienok pre žiakov a vytváranie bezpečného priestoru pre deti, aby mohli diskutovať a deliť sa o svoje obavy[17]; zdôrazňuje, že členské štáty musia vyčleniť dostatočné finančné prostriedky na liečbu duševného zdravia a psychosociálnych problémov a zlepšenie regionálnej infraštruktúry prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu plus a Európskeho fondu regionálneho rozvoja vrátane cielených programov pre zraniteľné skupiny;

24. konštatuje, že nerovnosti v oblasti zdravia medzi ženami úzko súvisia so sociálno-ekonomickým postavením a geografickým regiónom a že je nevyhnutné zohľadniť sociálne a hospodárske faktory, ktoré ovplyvňujú životy a zdravie žien v rôznych fázach života; poukazuje na to, že vo všetkých členských štátoch vrátane vidieckych regiónov chýbajú kvalitné, dostupné a cenovo prijateľné služby v oblasti starostlivosti; zdôrazňuje, že v dôsledku širokej škály právnych, finančných, praktických, spoločenských a kultúrnych prekážok a obmedzení sa sexuálne a reprodukčné zdravie a práva (SRZP) vrátane bezpečného a legálneho umelého prerušenia tehotenstva v rámci členských štátov EÚ a medzi nimi značne líšia; pripomína, že sexuálne a reprodukčné zdravie a práva sú predpokladom rodovej rovnosti;

25. pripomína, že mnohé ukrajinské utečenky utekajúce pred útočnou vojnou žijú v rôznych štátoch EÚ a tretích krajinách v Európe a majú osobitné potreby týkajúce sa

[15] UNICEF, The Mental Health Burden Affecting Europe's Children (Záťaž na duševné zdravie európskych detí), 4. októbra 2021.
[16] Save the Children, Guaranteeing Children's Future: How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do (Zaručenie budúcnosti detí: Ako pandémia COVID-19, náklady na život a klimatická kríza vplývajú na deti žijúce v chudobe a čo majú vlády v Európe urobiť), marec 2023.
[17] UNICEF, The Mental Health Burden Affecting Europe's Children (Záťaž na duševné zdravie európskych detí), 4. októbra 2021.

starostlivosti o deti, ktoré treba zohľadniť s cieľom uľahčiť im prístup na trh práce, ale aj pomôcť im pri učení sa jazyka a začleňovaní ich detí do spoločnosti; zdôrazňuje, že vojna na Ukrajine oslabila prístup k zdravotnej starostlivosti vrátane služieb v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv a viedla ku kritickej situácii, pokiaľ ide o plnenie potrieb vysídlených osôb v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv;

26. vyzýva členské štáty, aby riešili problémy, ktorým čelia ukrajinské utečenky, ako sú jazykové bariéry, väčšia pravdepodobnosť sociálnej izolácie a obmedzené sociálne siete; konštatuje, že ukrajinským utečencom môže ďalej hroziť chudoba a sociálne vylúčenie; konštatuje, že opatrovateľské povinnosti sú prekážkou zamestnania pre ukrajinské ženy (33 %) v porovnaní s ukrajinskými mužmi (9 %); vyzýva členské štáty, aby riešili tieto výzvy tým, že ponúknu špecializovanú podporu pre oblasť starostlivosti o deti, ako je podpora alebo dotácie na starostlivosť o deti[18];

27. zdôrazňuje, že podľa správy organizácie Save the Children[19] žije v oblastiach postihnutých ozbrojenými konfliktmi viac detí ako kedykoľvek predtým za posledné dve desaťročia (najmä v Afganistane, Jemene, Južnom Sudáne, Stredoafrickej republike, Konžskej demokratickej republike, Sýrii, Iraku, Mali, Nigérii a Somálsku), pričom každý rok v dôsledku konfliktov zomrie 100 000 detí; pripomína, že v roku 2017 žilo v oblastiach postihnutých konfliktmi 420 miliónov detí (18 % všetkých detí na svete), čo bolo o 30 miliónov viac ako v predchádzajúcom roku;

28. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby bojovali proti štrukturálnej diskriminácii a umožnili každému neobmedzený a nediskriminačný prístup na trh práce, čo zároveň zlepší vývoj detí, posilní sociálnu inklúziu a spravodlivosť a zníži chudobu; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby predložili konkrétne opatrenia na podporu prístupu ku kvalitným pracovným miestam a bezpečnosti pre utečencov a migrantov; v tejto súvislosti zdôrazňuje európsku smernicu o transparentnosti odmeňovania a smernicu o minimálnej mzde[20], ktoré sú ďalšími opatreniami zameranými na odstránenie rozdielov v odmeňovaní žien a mužov; poukazuje na to, že spravodlivé odmeňovanie pomáha riešiť chudobu žien udržateľným spôsobom; zdôrazňuje, že financovanie EÚ umožňuje podporu a investície na vnútroštátnej úrovni s cieľom bojovať proti chudobe detí a podporovať sociálne začlenenie;

29. vyzýva Komisiu, aby predložila súbor opatrení a odporúčaní zameraných na podporu prechodu k ekonomike, v ktorej zaradí starostlivosť do centra politík EÚ a vnútroštátnych politík s včasným a rovnakým prístupom ku kvalitným službám starostlivosti, ako sú starostlivosť a vzdelávanie, pričom efektívne využije dostupné nástroje EÚ a vyčlení dostatočné finančné prostriedky na túto oblasť; opakuje, že na financovanie programov, ktoré majú vplyv na život detí a ich rodín, možno okrem fondu ESF+ priamo alebo nepriamo použiť aj iné finančné zdroje EÚ, ako napríklad Európsky fond regionálneho rozvoja a Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby;

---

[18] Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, What are the integration challenges of Ukrainian refugee women? Aké sú výzvy integrácie ukrajinských utečeneckých žien?, 30. mája 2023.
[19] Save the Children, Stop the War on Children: Protecting children in 21st century conflict (Zastavte vojnu proti deťom: Ochrana detí v konflikte 21. Storočia), 2019.
[20] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2041 z 19. októbra 2022 o primeraných minimálnych mzdách v Európskej únii (Ú. v. EÚ L 275, 25.10.2022, s. 33).

30. žiada Komisiu a členské štáty, aby zaviedli systém monitorovania dojčenia na úrovni EÚ s cieľom pochopiť realitu a pomôcť pri formulovaní politík na podporu dojčenia v súlade s odporúčaniami WHO;

31. vyzýva, aby sa zásady uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti a rodového rozpočtovania premietli do všetkých oblastí politiky, ako aj pri navrhovaní opatrení, ktorých cieľom je reagovať na konkrétne krízy vplývajúce na ženy a dievčatá; zdôrazňuje preto, že treba osobitne zhromažďovať rozčlenené údaje a rozvíjať odborné znalosti v oblasti rodovej rovnosti a posúdenia vplyvu na rodovú rovnosť s cieľom zabezpečiť plnú integráciu rodového rozmeru a lepšie pochopiť a riešiť konkrétne účinky týchto politík na ženy; požaduje opatrenia zamerané na rodovú rovnosť, a to vyčlenením rozpočtových prostriedkov s cieľom riešiť osobitné potreby žien po negatívnych dôsledkoch viacnásobných kríz, najmä v oblasti zamestnania, rodovo motivovaného násilia a SRZP, a to aj v programoch a nástrojoch v rámci Next Generation EU a v dlhodobom rozpočte EÚ na roky 2021 – 2027;

INFORMÁCIE O PRIJATÍ VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

Dátum prijatia	19.9.2023
Výsledok záverečného hlasovania	+: 24 –: 2 0: 4
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Isabella Adinolfi, Christine Anderson, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Annika Bruna, Maria da Graça Carvalho, Margarita de la Pisa Carrión, Gwendoline Delbos-Corfield, Lina Gálvez Muñoz, Lívia Járóka, Arba Kokalari, Alice Kuhnke, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Karen Melchior, Johan Nissinen, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner, Diana Riba i Giner, Eugenia Rodríguez Palop, María Soraya Rodríguez Ramos, Maria Veronica Rossi, Christine Schneider, Sylwia Spurek
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Abir Al-Sahlani, Silvia Modig, Eleni Stavrou, Hilde Vautmans
Náhradníčka (čl. 209 ods. 7) prítomná na záverečnom hlasovaní	Laura Ballarín Cereza

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

24	+
ID	Annika Bruna
PPE	Isabella Adinolfi, Maria da Graça Carvalho, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Christine Schneider, Eleni Stavrou
Renew	Abir Al-Sahlani, Karen Melchior, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans
S&D	Laura Ballarín Cereza, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Lina Gálvez Muñoz, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner
The Left	Silvia Modig, Eugenia Rodríguez Palop
Verts/ALE	Gwendoline Delbos-Corfield, Alice Kuhnke, Diana Riba i Giner, Sylwia Spurek

2	-
ECR	Johan Nissinen
ID	Christine Anderson

4	0
ECR	Margarita de la Pisa Carrión
ID	Maria Veronica Rossi
NI	Lívia Járóka
PPE	Arba Kokalari

Vysvetlenie použitých znakov:
+ : za
- : proti
0 : zdržali sa hlasovania